

BLAGO

(Nadaljevanje)

Toda izdelek ni bil vedno blago. Razen svoje »naravne« vloge kot sredstvo potrošnje ni vedno imel tudi te družbene vloge. Ta je vezana samo na določeno epoko razvoja družbene proizvodnje. Je zgodovinski ekonomski pojav, ki je nastal na neki stopnji razvoja proizvodnje in ... je nujen vse do zgraditve socialistične družbe — ko svoobodnim proizvajalcem ne bo treba zamenjati izdelkov, temveč bodo izdelovali po planu, prisvajali pa neposredno, po potrebah.

Vse do takega stanja je blago nujen in progresivni ekonomski pojav. Izraža razvoj družbenih proizvodnih sil. Po svoji strani daje pobudo temu razvoju. Zato v splošnem smislu blago ostane blago v več načinih proizvodnje. Pojavlja se tako v suženjsko-lastniškem kakor v fevdalnem družbenem redu. Najširši obseg dobí v kapitalizmu. V njem tudi sama človekova delovna sila postane blago. Obstaja pa tudi v prehodnem razdobju h komunizmu. Proizvajalci ga torej morejo proizvajati v raznih pogojih lastnine.

Ko pride na trg, nastopa izdelek preprosto kot blago. Kakšno je to blago, v kakšnih pogojih je bilo izdelano, tega nam samo ne pove. Na njem ni mogoče videti, ali je izdelek suženjskolastniške latifundije, kapitalističnega meznega dela ali socialističnega delovnega kolektiva. Da bi to odkrili, je potrebna analiza notranjih odnosov v proizvodnji, kjer se »poraja«, in specifičnih ekonomskih zakonov, ki vodijo njeno gibanje.

Na trgu je blago preprosto koristna stvar, ki služi za zamenjavo. Z njo pa mora biti navzoč tudi kakšen njegov ustvarjalec, »lastnik«. Nekdo, ki ima ekonomsko samostojnost — ob vsej odvisnosti — v sistemu družbene delitve dela. Nekdo, ki ima zato tudi pravno samostojnost. Vseeno je, ali je to klasični zasebni lastnik ali socialistični proizvajalec.

»V celotnosti raznovrstnih uporabnih vrednosti ali blagovnih teles se izraža celotnost prav toliko raznolikih del, različnih po rodu, vrsti, družini, podvrsti in inačici: — družbena delitev dela. Ta je pogoj za obstoj blagovne proizvodnje, čeprav nasprotno blagovna proizvodnja ni pogoj za obstoj družbene delitve dela.« (Marx, Kapital I,

stran 9.) Razvoj dela in razčlenjevanje proizvodnje bosta šla še naprej, tudi po »izumrtju« blaga v bodoči družbi, toda izdelek se ne bo pojavljal kot blago. »Samo izdelki samostojnih in med seboj neodvisnih, zasebnih del si stojijo nasproti kot blago.« (Marx, Kapital I, stran 10.)

2. OSNOVNE LASTNOSTI BLAGA

Vsako blago mora imeti dve bistveni lastnosti. Prva je, da je uporabna vrednost, druga da je vrednost. Kot uporabna vrednost služi izdelek s svojimi določenimi lastnostmi, ki so vezane na njegovo naravo, zato, da z njim zadovoljimo določene človeške potrebe, pa naj te potrebe, kakor pravi

Marx, izvirajo iz želodca ali fantazije. Uporabne vrednosti dejansko tvorijo materialno bogastvo družbe, in to končno v vseh pogojih.

Ko pravimo, da je proizvodnja večni pogoj obstoja in razvoja človeške družbe, moramo tu pod tem razumeti proizvodnjo uporabnih vrednosti. Uporabne vrednosti tvorijo vsebino bogastva tudi socialistične družbe. Temeljno je, da ugotovimo, da je uporabna vrednost odvisna od narave samega izdelka. Uporabna vrednost, na primer premoga, je, da služi za proizvodnjo toplote, pa naj gre za proizvodnjo toplote v kurišču nekega stroja ali pa v peči za ogrevanje v stanovanju. Premog zaradi svoje narave zadovoljuje določeno potrebo in ima po svoji naravi določeno uporabno vrednost. Z razvojem tehnike in znanosti pokaže ena in ista stvar vrsto novih uporabnih svojstev. Prav ta premog, s katerim proizvajamo to-

(Nadaljevanje na 16. strani)

Delo svetov ljudskih odborov v Bosni in Hercegovini

(Nadaljevanje z 11. strani)

Razen tega je interes večine svetov za delo organov uprave prav tako nezadosten. Samo predsedniki, posamezniki svetov prihajajo od časa do časa v ljudski odbor, se zanimajo za delo upravnih organov, za njihove probleme in izvedbe sklepov svetov. Kljub določenemu številu svetov, ki so pri svojem delu dosegli zelo dobre rezultate, je za večino svetov v občinskih ljudskih odborih, pa tudi za manjše število okrajnih svetov mogoče reči, da so se ukvarjali pretežno z upravnimi posli in da niso popolnoma uspeli usmeriti svojega delovanja v reševanje osnovnih problemov.

STRUKTURA OBČIN IN OKRAJEV PO ŠTEVILU PREBIVALCEV IN POVRŠINI

S prejšnjo politično teritorialno organizacijo je bilo področje Bosne in Hercegovine razdrobljeno na majhne teritorialne enote, tako da je bilo 66 okrajev, 5 mest in 415 občin. Od teh okrajev jih je 43 imelo manj kakor 40 tisoč prebivalcev, a 333 občin je imelo manj kakor 8000 prebivalcev.

Danes je v Bosni in Hercegovini 15 okrajev in 191 občin. Pri novi politično-teritorialni razdelitvi so težili k pretežno srednjim občinam, ki štejejo 8 do 25 tisoč pre-

bivalcev; takih je 128. Majhnih občin do 5 tisoč prebivalcev je 12, od 5 do 8 tisoč prebivalcev pa ima 44 občin. Velikih občin s 25 do 40 tisoč prebivalci je 15, a nad 40 tisoč prebivalcev ima 6 občin.

Relativno veliko število občin — 61 občin — ima široko razprostranjenost z nad 300 kvadratnimi kilometri, od teh pa 29 nad 400 km² in 16 občin nad 500 km².

Struktura okrajev prav tako kaže, da so težili za srednjimi okraji (od 120 do 250 tisoč prebivalcev, kolikor jih ima 10 okrajev). Manjša (od 60 do 120 tisoč) sta 2 okraja, večji (nad 250.000 prebivalcev) pa le trije.

Struktura okrajev po površini kaže, da so težili za srednjevelikimi okraji (od 2 do 4 tisoč km²), ki jih je 11. Manjši okraj (od 1500 do 2000 km²) je samo eden, večji (nad 4000 kvadratnih kilometrov) pa trije.

Komisija je mnenja, da so področja občin in okrajev v Bosni in Hercegovini v bistvu pravilno določena in zadeta. V tempu razvoja posameznih občin pa je občutna razlika. Ekonomsko močnejše občine se večinoma kažejo kot sposobne za opravljanje funkcij in pristojnosti, ki so jim bile doslej poverjene, medtem ko zaostajajo majhne in ekonomsko slabe občine v večini primerov v splošnem razvoju, tako da ne morejo niti objektivno niti subjektivno opravljati vseh funkcij in pristojnosti, ki bi jih v komunalnem sistemu morale opravljati. Zato se zelo redko sliši predlog za cepitev ali zoževanje sedanjih občin, medtem ko se pojavljajo težnje za združevanjem dveh ali več manjših občin oziroma za priključitev področja takih občin večjim in gospodarsko močnejšim občinam. Majhne in ekonomsko slabe občine oziroma njihovih predstavniški, izvršni organi kakor tudi upravni organi ostajajo še naprej predvsem organi za izvajanje predpisov in ukrepov višjih organov, pravzaprav so samo izvršni in pomožni organi okrajnih ljudskih odborov. Tako poenostavljena vloga teh občin bolj ustreza krajevnemu odboru oziroma v administrativnih poslih krajevnemu uradu kot oporišču občinske administracije.

NAŠIM BRALCEM, KI REDNO PREBIRAJO TEČAJ

Zaradi popolnejše podobe o koristnosti tečaja politične ekonomije, ki ga objavljamo v nadaljevanjih, Vas prosimo, da nam odgovorite na naslednja vprašanja:

1. Ali uporabljate naš tečaj politične ekonomije? Kako ga uporabljate: za individualni študij ali za kakšno organizirano, kolektivno obliko dela?

2. Ali se strinjate s tem, da še naprej nadaljujemo z objavljanjem tečaja v nadaljevanjih ali ne?

3. Ali imate kakšne druge predloge in pripombe v zvezi s tečajem. Kakšni so ti predlogi in kakšne so pripombe?

Pišite na naslov: Redakcija »Naše zajednice«, Beograd, Dečanska 35.